

Υπηρετώντας μια τέχνη που είναι φύσει ομαδική, όπου η γνώμη του κάθε δημιουργού πρέπει να περάσει από συμβιβασμούς και εγκρίσεις συνεργατών, μια τέχνη επιχορηγούμενη, δηλαδή συχνά υποταγμένη σε επιβαλλόμενα κριτήρια, μια τέχνη όπου η παραγωγή και οι καλλιτέχνες πρέπει να τα βρίσκουν μέσα από αμοιβαίες παραχωρήσεις, μια τέχνη όπου η προσφορά σε μεγάλο βαθμό εξαρτάται από τη ζήτηση, με άλλα λόγια την τέχνη του θεάτρου, η Στέλα Φυρογένη ανήκει σ' εκείνη την κατηγορία των επαγγελματιών οι οποίοι όταν έχουν την ευχέρεια να αποφασίσουν για την κατεύθυνση της πορείας τους, όταν οι πιο πάνω περιορισμοί ξεσφίγγουν τις μέγγενές τους, πάντα επιλέγουν να πλεύσουν ενάντια στο ρεύμα. (Πάντα ερμήνευα εκείνο το μοναχικό λάμδα του ονόματός της ως σύμβολο αντίστασης στην τυραννία του κανόνα). Το αποδεικνύει για άλλη μια φορά με την επιλογή του έργου που ανεβάζει στο Δέντρο: «Ο τρομερός λήσταρχος Νταβέλης» του Γιώργου Αρμένη.

Φέτος τον ρόλο του Γενικού Ρεύματος, του trend, παίζουν οι πολιτιστικοί εορτασμοί για τα 200 χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση. Οι πρωταγωνιστές της ιστορίας κατεβαίνουν από τους τοίχους των μουσείων και των σωματείων αιθουσών, ζωντανεύουν στη σκηνή και στην οθόνη, αλλά κρατώντας στάση ανφάς, χωρίς να δείχνουν την αραχνιασμένη πίσω πλευρά των πορτρέτων τους. Οι ποιητές ερίζουν για τον τίτλο του «εθνικού» στις λυρικό-βιογραφικές δραματοποιήσεις. Και το κοινό με μια ανακούφιση αποστρέφει το βλέμμα από τη γύρω μιζέρια κι είναι έτοιμο για άλλη μια φορά να μετατρέψει την αμυδρή εικόνα του εθνικού παρελθόντος σε αδιαμφισβήτητη μεγαλεία.

Αλλά η Στέλα Φυρογένη επιλέγει ένα κείμενο του οποίου ο κεντρικός ήρωας είναι πέρα για πέρα αμφιλεγόμενη φιγούρα. Το επίθετο «τρομερός» δεν εγκαταλείπει το όνομα του Χρήστου Νταβέλη από τότε που ζούσε και δρούσε ως λήσταρχος και μέχρι τώρα που φτάνει ο απόηχος της ζωής και της δράσης του. Δεν γνώριζα το κείμενο του Γιώργου Αρμένη, εξάλλου αυτό γράφτηκε το 1980 κι ανέβηκε μόνο για μια φορά στο Θέατρο Τέχνης σε σκηνοθεσία του Γιώργου Λαζάνη, δηλαδή, αποτέλεσε ένα

είδος πολιτικής επιθεώρησης γραμμένης ad hoc, για τη συγκεκριμένη παραγωγή. Έχει έντονα τα χαρακτηριστικά της στραμμένης από το συγκεκριμένο χρονικό σημείο (του τότε, του 1980) οπτικής ματιάς στο παρελθόν, με τη χρονική απόσταση αξιοποιημένη ως προς τη συσσωρευμένη ιστορική εμπειρία και ως προς τη σαφώς διαμορφωμένη ιδεολογική στάση.

Διδάσκοντας στην ιστορία της Γ' λυκείου τη μετεπαναστατική Ελλάδα και την περίοδο της διακυβέρνησης του Όθωνα, διάβαζα για το φαινόμενο της ληστείας και εντυπωσιάστηκα με τη ζωή του τρομερού Νταβέλη, συγκεκριμένα με το πόσο... λογοτεχνική ήταν. Από τις πρώτες νεανικές του περιπέτειες με τον ανταγωνισμό του μ' ένα ηγούμενο τον έρωτα μιας μοναχής (ωσάν παρμένες από το «Δεκαήμερο» του Βοκάκιου) μέχρι τον έρωτα με την πανώρια Ιταλίδα κόμισσα, από τις μεγαλόψυχες πράξεις φιλανθρωπίας μέχρι τα αποτρόπαια σκληρότητας εγκλήματα, από τις λαοφιλείς λεβεντιές μέχρι την άκρα ιδιοτέλεια, έτσι ταλαντευόταν το εκκρεμές της ζωής του. Ένας τέτοιος βίος δεν μπορούσε να μη γεννήσει λαϊκά μυθιστορήματα, δημοτικά τραγούδια, ακόμα και φιγούρα θεάτρου σκιών έγινε ο τρομερός. Το κείμενο όμως έχει ως κύριο στόχο να αποδώσει τη διαχρονική σύγκρουση της λαϊκής αναρχίας με τη βίαια επιβαλλόμενη τάξη, τη λαϊκή αντίληψη της ελευθερίας ως ανυπακοής στις αρχές και της «σύγχυσης» συμφερόντων, ιδίων και κοινών, διαχρονικά χαρακτηριστικής για τις άρχουσες δυνάμεις.

Έχοντας συλλάβει αυτές τις αντιθέσεις ως την ουσία του έργου, η Στέλα Φυρογένη και ο σκηνογράφος/ενδυματολόγος Λάκης Γενεθλής φτιάχνουν μια παράσταση... κυριολεκτικά ασπρόμαυρη. Κανένα άλλο χρώμα δεν διεισδύει στη σκηνική εικόνα. Έτσι και επιτυγχάνεται ο στόχος της αναπαράστασης του αιώνιου διχασμού των Ελλήνων σε οπαδούς της αταξίας και της τάξης και αποδίδεται η ψυχοσύνθεση του Νταβέλη. Εξηγηρεταιίται κι ο στόχος της στιλιστικής παραπομπής σε παλιές ασπρόμαυρες ταινίες βουκολοεπαναστατικού περιεχομένου, που είχαν σε μεγάλο βαθμό συμβάλει στη διαμόρφωση της αισθητικής

του ελληνικού χωριατορομαντισμού, αλλά σήμερα τόσο προσφέρονται για διακωμώδηση. Την παραπομπή σε ταινίες τη στηρίζει κι ο φωτισμός του Χρήστου Γωγάκη που καλύπτει το δρώμενο με μια πατίνα χρόνου και παίζει με την αντίθεση φωτός και σκοταδιού.

Στο υποκριτικό παιχνίδι που στήνει στη σκηνή η Φυρογένη με τους έξι εκλεκτούς ηθοποιούς της είναι απολαυστικό όσο γι' αυτούς που το παίζουν τόσο γι' εκείνους που το βλέπουν. Η φτήνια και η πρόχειρη διακωμώδηση δεν έχουν θέση στο χιούμορ της παράστασης. Οι πολλαπλές αλλαγές ρόλων είναι κάθε φορά μια μικρή επιτυχία για κάθε ηθοποιό, οι οποίες προστίθενται στο κοινό λογαριασμό του συνόλου. Η Άντρια Ζένιου από ερωτευμένη νεαρά λαμπρά μεταμορφώνεται μ' ένα μουστάκι σε άγριο ληστή Κακαράπη. Η Ελένη Σιδερά, της οποίας πηγαίνει γάντι το είδος της υποκριτικής που προτείνει η Φυρογένη όπου συνδυάζονται η εκκεντρικότητα και ο αυτοσαρκασμός, από ναζιάρα Ιταλίδα κόμισσα γίνεται ο κακός υπουργός του Όθωνα μ' ένα σύγχρονο ακροδεξιό μονόλογο. Η Έρρικα Μπεγέτη φτιάχνει μια αξέχαστη Αμαλία. Ο Ονησίφορος Ονησιφόρου είναι τόσο διαφορετικός από τον συναισθηματικά εκτεθειμένο ήρωα του Ντοστογιέβσκι που ενσάρκωσε στη σκηνή του Δέντρου, δηλώνοντας έτσι την ευρύτητα των δυνατοτήτων του. Ο Βαλεντίνος Κόκκινος εκτός από τον βασιλιά Όθωνα είναι και βασιλιάς της προτεινόμενης αισθητικής φόρμας με την κορύφωση στο φινάλε, όταν παίρνει τη μορφή της κωμικοτραγικής μοιρολογήτρας. Ο Αλέξανδρος Παρίσης φτιάχνει ένα Νταβέλη που μοιάζει με το πορτρέτο που ζωγράφησε ο Θεόφιλος, σμίγοντας την παλικάριά σε ναίφ απόδοση με την τρομερή αγριίδα.

Η ομάδα είναι εξαιρετική σε στιγμές ομαδικού τραγουδιού (μουσική Γιάννης Χριστοδουλίδης, Γιάννης Κουτής, μουσικός επί σκηνής Μωυσής Μάρκου), που αποτελούν τη συμπύκνωση της σκηνοθετικής πρότασης της Στέλας Φυρογένη. Με τον «Νταβέλη», μετά από τις παλαιότερες εξαιρετικές σκηνοθετικές δουλειές όπως το «Ινκόγκνιτο» και το «Παλάτι του Τέλους», η Φυρογένη θα κάνει το κοινό να περιμένει όχι μόνο τα υποκριτικά αλλά και τα σκηνοθετικά της βήματα.

Ασπρόμαυρη ελευθερία

«Ο τρομερός λήσταρχος Νταβέλης» του Γιώργου Αρμένη
σε σκηνοθεσία Στέλας Φυρογένη

ΚΡΙΤΙΚΗ
ΘΕΑΤΡΟΥ

Της Νόνας
Μολέσκη